

μικρών παιδιών υψώνονται σήμερα άφοβα σαν πρότυπα και σά σύμβολα καλλιτεχνικά. Ντα-νταϊσμός (δηλαδή τέχνη μικρών παιδιών) είναι σήμερα ή τελευταία λέξη της τέχνης. Και ποῦ θά πάη και ποῦ θά σταματήσει αὐτό τὸ τρελλό κυνήγι τῆς καινούριας μορφῆς! Γιατί ή ἀνθρωπότητα διψάει γιά τὸ νέο σέ όλες τίς περιοχές τῆς ἀνθρώπινης δράσης. Τέχνη, Θρησκεία, Πολιτεία, Κοινωνία, ὅλα κλονίζονται, ὅλα νιώθουν πὼς ζυγώνει ή ὥρα νά παραγνω-ρήσουνε τῇ θέσῃ τοῖς στοὺς νέους θεοὺς ποὺ ἔρχονται νά διαδεχτοῦνε τοὺς παλιούς. Μά στὸ τρελλό αὐτὸ κυνήγι τοῦ καινούριου, ἄλλοι ἀρκοῦνται νά συλλάβουνε ἀπλῶς μιὰ καινούρια ἐξωτερικὴ μορφή, ἄλλοι ἔνα καινούριο περιε-χόμενο. Ἐμεῖς προσωπικὰ ἀνήκουμε στοὺς δεύτερους δίχως νά παραγνωρίζουμε καὶ τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη τοῦ πρώτου. Γιατί καινούρια μορφή, δίχως καὶ καινούριο περιεχόμενο, μᾶς φαίνεται κατὶ δίχως νόημα. Καὶ δυστυχῶς ὅλες οἱ καινούριες τεχντροποιίες σήμερα στὴ μορφή μόνο ἀποβλέπουνε. Τὸ περιεχόμενο τοὺς εἶναι ἀδιάφορο. Τὰ μαγαζιά τιμω φαγιά σεβρισμένα σὲ καινούργια πιάτα.

Αὐτὸ κάνει καὶ ὁ κ. Καστανάκης. Φρεσκάει τὸ ὄφρος του, τὸ ἐξευρωπαϊζει, τὸ ἐκλεπταίνει, μὰ γιὰ νά μᾶς ἐπαναλάβῃ τὸ παλιὸ τροπικόν. Κινηγάει καὶ αὐτὸς τὴν πρωτοτυπία τῆς φρά-σης. Κάποτε τὴν πιάνει βέβαια μὰ καὶ πολλὰς φορὲς τοῦ ξεφεύγει. Καὶ τότε δημιουργοῦνται σωστοὶ ἐξωφρενισμοὶ σὺν τοὺς ἀκόλουθους: «Κυβικὴ πολιτέλεια στερεότητας, κυβικὴ πολ-λαπλὴ πολυτέλεια σκοταδιοῦ, ὁ οὐρανὸς εἶναι πλήμνυρα σιωπῆς καὶ ἀθανασίας καὶ ἀποσύν-θεσης, γαλάζια ἡλιθιότητα, κόβανε τὴν πολι-τισμένη φωτεινότητα τοῦ οὐρανοῦ, μυρωδιὰ ἰγρῆς ἀνοιχτωσίτης, ή κίνησις εἶναι σά μιὰ μπαλαρίνα ποὺ χτυπᾷ τὰ πόδια της». Καὶ φρά-σεις σὺν τίς ἀκόλουθες: «ἔστιαιτόρια πολυτε-λείας γὰ καμπύλους κορμούς ποὺ τοὺς ἔστει-λαν οἱ ἀντίποδες, ἔνα σκοτάδι ἔτοιμο νά ξεκι-νήσῃ μονομάς ὅπως ἂν τὸ κυνηγοῦσαν, ὅλοι οἱ δρόμοι τοῦ Παρισιοῦ ποὺ τέτοια ὥρα ἀπόδει-πνα γχορμίζονταν μέσα στίς φλόγινες ἀποθεώ-σεις τῆς διαφημιζομένης παριζιάνικης νύχτας».

Τὶ ἀντιπροσωπεύει αὐτὸ τὸ τρελλό κυνήγι τῆς νέας μορφῆς ποὺ διψάει νά σπάσῃ τὴν παραδοσὴ τῆς παλιᾶς κλειστῆς τέχνης γιὰ νά μᾶς φέρει σι' ἀνοιχτὰ πεδία τῆς λεύτερης τέ-χνης ποὺ δὲν ξαίρει φραγμοὺς καὶ σύνορα; Ἄλλοι ὑποστηρίζουνε πὼς εἶναι ή καινούρια τέχνη ποὺ γλυκοροδίζει κ' ἔρχεται νά διαδεχτῇ τὴν παλιὰ ἀστικὴ τέχνη ποὺ σάπισε μὲ τὴν πολ-υκαιρία καὶ ἔπαψε πιά ν' ἀνταποκρίνεται στίς ψυχικὰς ἀνάγκες τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλοι πιστεύουνε ἀντίθετα πὼς βρισκόμαστε μπροστὰ σὸν ἐπιθανάτιο ὄργχο τῆς ἀστικῆς τέχνης. Πιστεῖω τὸ δεύτερο. Πιστεῖω πὼς ή ἀληθινὰ καινούρια τέχνη θά εἶναι κείνη ποὺ θά φροντίσῃ νά πλουτίσῃ τὴν καινούρια φόρμα καὶ μὲ καινούριο περιεχόμενο. Ποιὸ θά εἶναι αὐτό; Κανεὶς βέβαια δὲν μπορεῖ νά προ-βλέψῃ ἀπὸ τώρα τὸ δρόμο τῆς καινούριας

τέχνης. Ἰσως μπορούμε μόνο γενικὰ νά συμπε-ράνουμε πὼς ή καινούρια τέχνη δὲν θά ἔχῃ πιά ἀτομικιστικὴ ἀλλὰ κοινωνικὴ ὁμαδικὴ χαρα-χτῆρα. Δὲν θά ἐνδιαφέρεται δηλαδὴ τόσο γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἀτόμου, τοῦ ἐνός, ἀλλὰ γιὰ τὴν ὁμαδικὴ ζωὴ ὅλης τῆς κοινωνίας. Αὐτὸ μᾶς τὸ ὑπόσχεται ὁ δρόμος ποὺ βλέπουμε ν' ἀκολουθῇ ὁ σημερινὸς πολιτισμός. Τὸ ἄτομο ὑποχωρεῖ ὀλιένα στὴν ὁλότητα καὶ τὰ ἀτομικὰ γεγονότα δὲν ἔχουνε πιά σημασία ἂν δὲν ἀποτελοῦνε μέρος τῆς ζωῆς τῆς ὁλότητος. Ἄν ή τέχνη αὐτὴ ποὺ ἔρχεται θά χρησιμοποιήσῃ τίς σημερινὲς μορφές ή ἂν θὰ δημιουργήσῃ ἄλλες δικές της, αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νά τὸ ξαίρῃ.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΥΔΙΑ

— ΣΕΙΡΑ Β. —

ΕΝΑ ΧΥΝΟΠΩΡΟ

Εἴτανε χυνόπωρο βαρὺ, θαμπό, πνιγερό. Ἡ θάλασσα μολυβένια, δίχως ἔνα λευκὸ κυμα-τάκι στὴν ὀρὴ ἀκρογιαλιά, θολή, συγνεφένια καὶ ἐκείνη, ὡς πέμα στὰ οὐρανοθέμελα θολή.

Μαύρη, θλιβερὴ καταχνιά, ὅλα στεριά καὶ πέλαγο τὰ εἶχε σφιχτοτυλίξει. Λὲς εἴτανε νύ-χτα ή ἡμέρα ἐκείνη, μὲ τὸν ἥλιο τῆς φεγ-γάρου, κρυμμένο στὰ βύθη τῶν σύγνεφων, τῶν φορτωμένων ποὺς ξαίρει πόσα ἀστροπελέκια, πόσα χαλάζια, πόσα ποτάμια βροχῆς ἀδιάκοπης.

Δὲ θὰ ἐσπίνιζε κατὰ τὸ πέλαγος οὔτε τὸ φῶς ἂν ἀναβε τοῦ μεγάλου φάρου· θεοσκοτεινάει καὶ παντοῦ οὔτε πνοή, οὔτε φλοῖφλισμα, οὔτε φωνὴ ἀκουγότανε· θαροῦσες ὅλη ή πλάση εἶχε νεκρικὰ ἀπλωθεῖ σ' ἔναν ἀτέλειωτο σταγνό-μυθο κάμπο...

Χυνόπωρο, βαρὺ, θαμπό, πνιγερό χυνόπωρο.

Καὶ λὲς, ὅλο τὸ φῶς τοῦ κόσμου εἶχε συμ-μαζωχτεῖ στὸ ρηχὸ σπιτάκι τοῦ γερο-ναύτη, ποὺ τώρα, ἀπόμαχος μὲ τὴ σεβρωμένη γριούλα του, ἀντιπῇ τὸ τσιγάρο του ἀπὸ τοῦ παλιοῦ λύ-χνου τὴν παιχιδιάρικη φλόγα· ἐκεῖ μέσα λὲς, ὅλο τὸ φῶς τοῦ κόσμου εἶχε τώρα συμμαζωχτεῖ, στοῦ λυχναριοῦ τὴ φλόγα καὶ στὴ φωτιά τοῦ τσιγάρου τοῦ γερο-ναύτη...

—Τί θαμποθαρεῖς, γριά. Κῆτι χαλασμός θά γίνει σήμερις!

—Καὶ δὲν πᾶ νά χαλάσῃ ὁ ντουινᾶς! Ἐ-μεῖς ἐδῶ πιά, εἴμαστε καλὰ ἀραγμένοι... ὅ,τι εἴχαμε τὸ χάσαμε! Δέκα χρόνια...

Κι ἄξαφνα μιὰ ἀστραπή, βροντές, καὶ μιὰ νεροποντὴ ἀκούστηκαν...

Οἱ κακόμοιροι οἱ γέροι, ἀγκαλιάστηκαν τρε-μύμενοι καὶ λὲς, πὼς ή νεροποντὴ ξεχειλίζον-τας μέσ' ἀπὸ τὰ βραχνά, βαθυῶλωμένα στήθια τοὺς πλημμύρισεν ὅλα γύρω τους, καί, μαζί μὲ τὸ λύχνο τους, ἔσβυσε τὴν ἴσπερη πνοή τους, σὺν μόνο γιὰ κείνους, τοὺς ὀφανεμένους δέκα χρόνια γέρους, νᾶπλωσε ὅλο τὸ σκοτάδι τῆς μαύ-ρης ἐκείνης μέρας τοῦ ἀλλόκοτου χυνόπωρου...

Σπέτσες 12-1-1980

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ